

Kronika

STRANI JEZICI U VISOKOM I VIŠEM OBRAZOVANJU

U povodu savetovanja u Beogradu

U Beogradu je 16. i 17. novembra 1979. održano savetovanje »Mesto i uloga stranih jezika u višem i visokom usmerenom obrazovanju«. Organizator savetovanja bila je Osnovna organizacija nastavnika stranih jezika na nefilološkim fakultetima i višim školama¹ pri Udruženju univerzitetskih nastavnika i drugih naučnih radnika SR Srbije. Savetovanje je sem beogradskih profesora okupilo i veći broj gostiju, nastavnika stranih jezika iz više jugoslovenskih univerzitetskih centara (Zagreba, Splita, Prištine, Niša, Kragujevca, Mostara, Sarajeva, Ohrida), koji su svojim referatima, diskusijom i sugestijama doprineli radu i uspehu savetovanja. Iako je to bio prvi skup ovakve vrste i ovako definisane svrhe, pokazalo se da je odavno postojalo živo interesovanje i potreba za takvim širokim prilazom pitanjima.

Programski posmatrano, savetovanje predstavlja prilog reformi univerziteta, odnosno koncepciji da novi sistem nosi odlike jednog drukčijeg društvenog pristupa pitanju obrazovanja uopšte.

Savetovanje je otvorio predsednik Udruženja prof. dr Vojislav K. Stojanović, a zatim su usledile pozdravne reči predstavnika univerziteta, Filološkog fakulteta, stručnih društava: u ime Društva za strane jezike i književnost SRS prof. dr Pera Polovina, u ime Slavističkog društva SRS prof. dr Miodrag Sibinović, a u ime Društva za primenjenu lingvistiku mr Ljubiša Rajić.

Savetovanje je bilo posvećeno trima osnovnim temama: 1. Strani jezici i uključivanje u tokove naučno-tehnološke revolucije i međunarodne kulturne saradnje; 2. Nastava stranih jezika u usmerenom obrazovanju; 3. Posebna obeležja nastave stranog jezika na nefilološkim fakultetima.

Dvadeset pet autora podnelo je dvadeset tri referata.

Naučno-tehnološkoj revoluciji u svetu, odnosu nauke i uslova širenja naučnih i drugih aktuelnih informacija, Jugoslaviji kao zemlji sa posebnim položajem u međunarodnim odnosima, u kojoj svi imaju podjednake uslove obrazovanja, a koja s druge strane, ne spada u grupu zemalja koje na svojim jezicima objavljuju veliki broj naučnih publikacija i koja zbog toga mora da neguje strane jezike, bilo je posvećeno uvodno predavanje mr Radmila Marojevića (Beograd, Fakultet političkih nauka).

O rezultatima koji se uočavaju na univerzitetu uopšte u zavisnosti od širine obrazovanja, poznavanja stranih jezika ali i od zadataka koji se nameću pred nastavnike stranih jezika, govorio je Jugoslav Rajković (Beograd, Rektorat Univerziteta).

Nekoliko sledećih referata je predstavljalo ozbiljno ispitivanje stanja na Univerzitetima i višim školama. Dr Ksenija Jovanović dala je iscrpan pre-

gled i opis ankete koja je sprovedena na Beogradskom univerzitetu da bi se došlo do važnih podataka u pogledu učenja jezika, strukture nastavnog kadra predavača stranih jezika, pitanja udžbenika, druge opreme i planova u tom pravcu.

Situaciju u Zagrebu prikazala je dr Natalija Sakač (Zagreb, Ekonomski fakultet), na višim školama u Beogradu Dušan Mihajlov (Beograd, Viša PTT škola), u Čačku i Kragujevcu Ružica Mandić i Jelena Kovačević (Pedagoško-tehnički fakultet).

Vrlo informativan prilog »Učenja stranih jezika na visokim školama u drugim zemljama« dala je mr Vera Grubetić (Beograd, Defektološki fakultet), ali kopiju tog referata, na žalost, nisu mogli dobiti vrlo zainteresovani slušaoci. Referat je pokazao da se u drugim zemljama ovom pitanju poklanja velika pažnja.

Drugi krug tema bio je posvećen vrlo aktuelnim pitanjima usmerenog obrazovanja uopšte. »Kontinuitet i specifičnosti nastave stranih jezika u svim fazama usmerenog obrazovanja« opisala je Olivera Miškovska (Beograd, Filozofski fakultet), a o udžbenicima u srednjem usmerenom obrazovanju i kontinuitetu nastave podnela je referat Dragica Đujić (Zagreb, Ekonomski fakultet).

Jedan referat odnosio se na specifičnosti nastave stranih jezika na višim školama (Milan Bogdanović, Beograd, Viša ekonomska škola), a problematiku u nastavi i položaj nastavnika takođe su prikazale kolege iz Splita: dr Cvjetko Mika (Ekonomski fakultet) i mr Marija Cvelić (Ekonomski fakultet).

Pitanju stranog jezika na posleđiplomskim studijama, s prikazom stanja na svim fakultetima Beogradskog univerziteta, prišla je Milica Mihajlović (Beograd, Filozofski fakultet), dajući pored analize i sugestije za najbolja rešenja zadataka na ovom nivou studija.

Izveštaj o radu V sekcije Četvrtog međunarodnog kongresa rusista, sa prilogom svojih stavova, dala je dr Palma Katalinić-Udovčić (Zagreb, Fakultet strojarstva i brodogradnje).

Pored vida jezika kao sredstva naučnog obaveštavanja i saradnje, savetovanje je posvetilo pažnju još jednom opštem pitanju: stranom jeziku kao sredstvu naučnog izraza. Iako problem jezika kao preciznog instrumenta mnogih struka koje se proučavaju na univerzitetu postoji i dovodi do znatnih nejasnoća kako u pogledu teorije, tako i u običnoj primeni, pojam o samom problemu nije dovoljno poznat. O ovome je podnela referat mr Nadežda Vinaver (Beograd, Saobraćajni fakultet) »Teorijski vidovi pristupa jeziku struke«. Naglasila je da se, zato što postoji velika raznolikost pristupa predmetima proučavanja, od autoritativnih tekstova tipa filozofskih dela do opisa stohastičkih procesa, javljaju krajnje različita ostvarenja u jeziku.

Referat dra Aleksandra Perića (Beograd, Fakultet organizacionih nauka) »Sistemski prilaz nastavi stranog jezika kao opštestručnom predmetu na visokoškolskom nivou« pokušaj je naučne izgradnje jedne moguće tipologije, odnosno sistemskih oznaka jezika struke.

O »Odnosima ciljeva i metoda u nastavi stranih jezika na nefilološkim fakultetima« referisala je mr Ljubica Nestorov (Beograd, Mašinski fakultet), pošto je podrobno obradila ovu zavisnost i ponudila elemente nove savremene metodologije.

O motivaciji studenata nefiloloških fakulteta za učenje stranih jezika govorili su Nadežda Lainović-Stojanović i Viktorija Džunić (Niš, Elektronski fakultet) i mr Miljan Todorović (Mostar, Ekonomski fakultet).

Odnos lingvističkog i tehničkog obrazovanja, sa posebnim osvrtom na otežanu situaciju za rad sa studentima koji nemaju dovoljno razvijeno znanje za vrednosti sopstvenog jezika, obradila je mr Zorica Stojadinović (Beograd, Rudarsko-geološki fakultet).

O »Prevođenju stručnog teksta u nastavi na nefilološkim fakultetima« i o izboru tekstova kao elementima koji podležu posebnim kriterijumima govorile su mr Vera Roglič (Beograd, Fakultet organizacionih nauka) i Ana Kečić (Priština, Prirodno-matematički fakultet).

O problemima izrade specijalizovanog rečnika (opštim principima i zahtevima koje nameće pojedina struka) iscrpno je pisala mr Ana Fišer-Popović (Beograd, Saobraćajni fakultet).

O svim važnijim pitanjima iznetim u referatima razvila se živa diskusija tokom koje su mnogi stavovi osvetljeni sa različitih gledišta.

Posle dvodnevnog rada usvojeni su zaključci, koji imaju širi društveni značaj i daju smernice za rešavanje pitanja nastave stranih jezika na univerzitetima i visokim školama u okviru reforme visokog obrazovanja, te ih u celini prenosimo.

Zaključci

1. Nastavnici stranih jezika na nefilološkim fakultetima i višim školama treba da se aktivno uključe u reformu usmerenog obrazovanja, posebno visokoškolskog, i da se preko svojih stručnih organizacija i udruženja bore za adekvatno mesto stranih jezika na fakultetima i višim školama, a u skladu sa značajem stranih jezika za uključivanje u tokove naučno-tehnološke revolucije i međunarodne saradnje. Nastava stranih jezika na nefilološkim usmerenjima jeste i treba da bude neodvojivi deo stručnog obrazovanja budućih stručnjaka svih nivoa usmerenog obrazovanja i svih profila.

2. Savetovanje pozitivno ocenjuje odredbe Zakona o visokom školstvu SR Hrvatske i odluku Univerziteta u Prištini prema kojima je strani jezik uveden kao obavezan predmet u svim visokoškolskim ustanovama u trajanju od najmanje četiri semestra sa po dva časa nastave nedeljno. Učesnici savetovanja smatraju da bi u svim našim republikama i pokrajinama bilo potrebno uvesti strani jezik (onaj strani jezik koji su studenti učili u srednjem usmerenom obrazovanju) kao obavezan predmet, u trajanju od četiri semestra, i na one više škole i fakultete u čijim nastavnim planovima nema stranih jezika. Ovo se može ostvariti izmenama zakonâ o visokom školstvu ili usvajanjem programskih osnova višeg i visokog obrazovanja od strane odgovarajućih republičkih i pokrajinskih organa.

Učesnici savetovanja smatraju da je pedagoški najopravdanije da nastava stranih jezika (obavezna) bude na drugoj i trećoj godini fakulteta, tj. na onim godinama studija kad su studenti već dovoljno ušli u probleme svoje šire i uže struke.

Na nekim smerovima fakulteta, na kojima se obrazuju stručnjaci kojima je potrebno dublje poznavanje stranih jezika, treba predvideti učenje stranog jezika na svim godinama studija. Na međunarodnopolitičkim, međunarodnoekonomskim, spoljnotrgovinskim, turizmološkim i sličnim usmerenjima potrebno je u nastavne

planove uneti, gde to već nije učinjeno, pored prvog i drugi strani jezik u odgovarajućem obimu.

3. Učesnici savetovanja smatraju da je neophodno uvesti obaveznu nastavu stranih jezika na poslediplomske studije sa specifičnim programskim zahtevima. Smatramo da je potrebno uvesti obavezno polaganje ispita iz najmanje jednog stranog jezika kao uslov za upis na poslediplomske studije, a da tokom studija kandidat polaže bar još jedan strani jezik kao uslov za izradu magistarskog rada. U grupu predmeta za usmeni doktorski ispit trebalo bi uključiti ispite iz stranih jezika.

4. Nastavnici stranih jezika, u skladu sa Zakonom o udruženom radu, sastavni su deo nastavničkog i radnog kolektiva fakulteta i više škole na kojima izvode nastavu. Kao najpogodniji oblik organizovanja jedinice stranih jezika na fakultetu (višoj školi) smatramo katedru stranih jezika. Katedra stranih jezika treba da bude nosilac naučno-stručnog i nastavnog rada. U okviru univerzitetâ, odnosno zajednica viših škola, treba oformiti stručno telo (savet katedara za strane jezike u funkciji struke ili savet za unapređivanje nastave stranih jezika u funkciji struke), koje bi imalo i posebne komisije za pojedine jezike. To telo bi koordiniralo rad na unapređivanju nastave stranih jezika na neofilološkim fakultetima, organizovalo kolektivni stručni i naučni rad, sarađivalo sa filološkim (filozofskim) fakultetom, stručnim organizacijama i udruženjima.

5. Savetovanje pozitivno ocenjuje odredbe Zakona o visokom školstvu SR Srbije, koji za nastavnike stranih jezika na neofilološkim fakultetima predviđa ista zvanja kao i za nastavnike drugih predmeta (docent, vanredni profesor, redovni profesor), pored zvanja predavač i viši predavač. Smatramo da bi ovakve mogućnosti morali predvideti i u drugim republikama i pokrajinama, gde to nije već učinjeno.

6. Učesnici savetovanja ovlašćuju Organizacioni odbor da na osnovu referata, diskusije i ovih zaključaka sastavi tekst — kraću studiju koja bi bila upućena odgovarajućim organima republika i pokrajina, univerzitetâ, zajednica viših škola, kao i samih fakulteta i viših škola, a u cilju nalaženja adekvatnog mesta nastave stranih jezika i unapređivanja ove nastave.

Beograd, 17. novembra 1979. godine.

Nadežda Vinaver

NATJECANJE U ZNANJU STRANIH JEZIKA

Prema zaključcima Skupštine Saveza društava za strane jezike i književnosti Jugoslavije, održane u Crikvenici 2. listopada 1979. godine, organizirano je u travnju ove godine natjecanje učenika drugog razreda zajedničkih osnova usmjerenog obrazovanja u znanju francuskog, ruskog, njemačkog i engleskog jezika. Na Skupštini su na osnovi dogovora predstavnika svih republičkih i pokrajinskih društava izrađene propozicije za provođenje ovog natjecanja:

1. Natjecanje učenika II razreda pripremljene faze usmjerenog obrazovanja u znanju stranih jezika provodi se usmeno i pismeno.